

فرجام‌خواهی کیفی

مؤلفین:

گروه پژوهش انتشارات معید مهر

انتشارات معید مهر

تهران - زمستان ۱۴۰۳

MCEID

انتشارات معید مهر

عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: فرجام‌خواهی کیفری/مؤلفین گروه پژوهشی انتشارات معید مهر.
مشخصات نشر	: تهران: معید مهر، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	: ۶۸ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۸۶۱-۴۷-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: فرجام‌خواهی — ایران Appellate procedure -- Iran آرای حقوقی -- ایران Judgments -- Iran آیین دادرسی جزایی — ایران Criminal procedure -- Iran
شناسه افزوده	: انتشارات معید مهر. گروه پژوهشی
رده بندی کنگره	: KMH۱۸۲۲
رده بندی دیویی	: ۵۵۰/۸۳۴۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۹۲۵۶۶۱

عنوان کتاب:	فرجام‌خواهی کیفری
مؤلفین:	گروه پژوهشی انتشارات معید مهر
ناظر ویراستار:	علیرضا حیدری
ناشر:	انتشارات معید مهر
ویراستار:	مهران غلامیان
طراحی جلد:	آرام یعقوبی
نوبت چاپ:	چاپ اول - زمستان ۱۴۰۳
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۴۸۶۱-۴۷-۴
قیمت:	۱/۳۰۰/۰۰۰ ریال
تلفن:	۰۲۱-۲۲۲۱۱۲۸۴
پایگاه اینترنتی:	www.Moeid.law
	www.Moeid.academy
پست الکترونیکی:	Info@moeid.academy

فهرست مطالب

پیشگفتار	۹
فصل اول: تبیین موضوع	۱۱
مبحث اول: اشخاصی که حق درخواست فرجام دارند	۱۳
مبحث دوم: آرای قابل فرجام	۱۵
مبحث سوم: مهلت فرجام‌خواهی	۲۱
مبحث چهارم: جهات فرجام‌خواهی	۲۳
فصل دوم: آیین دادرسی	۲۷
مبحث اول: درخواست فرجام‌خواهی	۲۹
نمونه درخواست یا درخواست فرجامی:	۳۱
مبحث دوم: مرجع صالح برای رسیدگی به فرجام‌خواهی	۳۳
مبحث سوم: نحوه رسیدگی دیوان عالی کشور به درخواست فرجامی	۳۴
بند اول: تشریفات پیش از رسیدگی شعبه دیوان عالی کشور	۳۴
بند دوم: تصمیمات شعبه دیوان عالی کشور	۳۵
فصل سوم: نمونه آرای قضایی و نظریات مشورتی ادا و حقوقی قوه قضاییه ..	۴۱
نمونه آرای قضایی	۴۳
پیوست‌ها	۵۷
پیوست ۱: مواد قانونی	۵۹
پیوست ۲: پرسش و پاسخ	۶۶
منابع:	۶۸

پیشگفتار

حتی بهترین قاضی نیز مانند سایر افراد بشر همواره در معرض اشتباه و لغزش قرار دارد. بنابراین باید ترتیبی وجود داشته باشد که رأی قاضی قابلیت بازبینی داشته باشد و طرفی که رأی کلاً یا جزئاً علیه او صادر شده، بتواند از آن شکایت کند. بنابراین پیش‌بینی طرق شکایت از آرای امری لازم و ضروری است. پیش‌بینی طرق شکایت از رأی، هم سبب اصلاح رأی مورد اعتراض می‌شود و هم نقشی پیشگیرانه دارد؛ زیرا قاضی صادرکننده رأی نخستین که می‌داند تصمیم او ممکن است مورد بازبینی توسط قاضی و مرجع بالاتر قرار گیرد، تلاش می‌کند که با دقت بیشتری رأی صادر کند. امروزه، اعتراض به حکم به عنوان یک حق برای متهم شناخته شده و در زمره حقوق اساسی بشر در دستگاه قضایی به رسمیت می‌رود؛ به نحوی که بند ۵ ماده ۱۴ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی در مورد آن تصریح می‌دارد: «هرکس مرتکب جرمی اعلام بشود، حق دارد که اعلام مجرمیت و محکومیت او به وسیله یک دادگاه عالی‌تر طبق قانون مورد رسیدگی واقع بشود» (خالقی، ۱۴۰۰: ۱). در کنار این محاسن، در پیش‌بینی طرق شکایت از آرا باید به این موضوع توجه داشت که اگرچه باید ترتیبی داده شود تا طرفی که نسبت به رأی صادره اعتراض دارد بتواند حسب مورد به مرجع دیگری و یا به خود آن مرجع مراجعه نماید تا اختلاف مجدداً مورد رسیدگی قرار گیرد، اما این امر نباید به گونه‌ای باشد که فصل خصومت و پایان اختلاف و دعوا را غیرممکن ساخته و رأی قاضی را تا ابد در معرض اعتراض و رسیدگی مجدد قرار دهد. خطری که نظام حقوقی ما تا حدودی با آن روبه‌روست.

در نظام حقوقی ما ۵ شیوه برای شکایت از رأی صادر شده وجود دارد (واخواهی، تجدیدنظرخواهی، فرجام‌خواهی، اعتراض شخص ثالث و اعاده دادرسی) که یکی از آن‌ها «فرجام‌خواهی» است که موضوع بحث فعلی ماست. طریق فرجام‌خواهی هم در

قانون آیین دادرسی مدنی، برای آرای حقوقی پیش‌بینی شده است و هم در قانون آیین دادرسی کیفری، برای آرای کیفری. در نتیجه ما نیز هردو را شرح خواهیم داد: فرجام‌خواهی کیفری موضوع این کتاب است و فرجام‌خواهی حقوقی نیز در کتابی که از همین مجموعه با همین عنوان منتشر می‌شود، تشریح خواهد شد.

ما مطالب این کتاب را در سه فصل شرح خواهیم داد. در فصل اول به بیان و تشریح موضوع پرداخته و قواعد و مقررات راجع به فرجام‌خواهی کیفری را شرح می‌دهیم. در فصل دوم وارد بحث آیین دادرسی، یعنی شیوه رسیدگی به فرجام‌خواهی می‌شویم و نحوه درخواست فرجامی، مرجع صالح به رسیدگی به فرجام‌خواهی و نیز نحوه رسیدگی این مرجع به موضوع مزبور را شرح خواهیم داد. در فصل سوم نیز در ابتدا، آرای وحدت رویه ای که راجع به این موضوع از هیأت عمومی دیوان عالی کشور صادر شده است را ذکر خواهیم کرد. سپس، به جهت آشنایی مخاطبان با رویه عملی دادگاه‌ها و پروسه عملی که در رسیدگی به فرجام‌خواهی طی می‌شود، چند نمونه از آرای دادگاه‌ها و همچنین مهم‌ترین ابهامات و چالش‌هایی که راجع به موضوع مطروحه وجود دارد و درخصوص آن‌ها نظریه مشورتی از اداره حقوقی قوه قضاییه صادر شده را ذکر خواهیم کرد.